

AKTIERIS RUNĀ: Laura Jeruma

Kroders.lv sadarbībā ar Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Komunikācijas zinātnes bakalaura studiju programmas 3. kursa studentēm piedāvā interviju ciklu ar triju jaunāko Latvijas teātra vidē strādājošo dramatiskā teātra aktierkursu absolventiem: 2010. gadā Klaipēdas universitāti absolvējušo t.s. Liepājas kursu, kura beidzēji pilnībā iekļāvušies Liepājas teātrī; 2011. gada Latvijas Kultūras akadēmijas aktierkursu absolventiem, strādājošiem dažādos gan valsts, gan nevalstiskajos teātros, un 2013. gada Latvijas Kultūras akadēmijas aktierkursu beidzējiem, no kuriem 2013./2014. gada sezonas sākumā štata vietu teātrī ieguva tikai daži.

Neskatoties uz brīvā tirgus apstākļiem un garantētu darba līgumu neesamību, gados, kad notiek uzņemšana „aktieros”, konkurss nemainīgi ir vislielākais. Tāpēc cikla mērķis – visās sarunās skarot apmēram līdzīgus jautājumus, tīkties noskaidrot aktiera profesijas vilinājuma, prestiža un realitātes atbilstību/heatbilstību mūsdienu jauno Latvijas aktieru individuālajā pieredzē un viņu pedagogu/režisoru vērtējumā.

Jeb, pārfrāzējot Hamletu, *KAS VIŅIEM TEĀTRIS UN KAS VIŅŠ TIEM.*

Paldies par atsaucību Valdim Lūriņam, Edmundam Freibergam, Indrai Rogai un visiem aktieriem, kuri jau piekrituši un, cerams, vēl piekritīs sarunai!

Pirmajiem vārds jau ceturto sezonu veiksmīgi Liepājā strādājošajiem jaunajiem aktieriem.

Līga Ulberte

Lauma Abramoviča: Kā jūs nonācāt līdz aktrises profesijai?

Laura Jeruma: Tas nebija sapnis kopš bērnības, tad es gribēju būt baletdejojāja, bet pēc tam kādu brīdi man bija interese par armiju. Vidusskolas laikā gāju jaunsargos, interesējos par Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem. Sapņoju, ka lidošu ar helikopteru uz “karstajiem punktiem”. Bet pēdējā vidusskolas gadā jau braucu uz Dailes teātra studiju, kur ar jauniešiem strādāja Indra Roga un Mihails Gruzdovs. Kad bija uzņemšana Dailes teātra kursā, diemžēl vai varbūt par laimi, netiku. Saprātu, ka gaidīšu nākamo uzņemšanu, un sanāca tā, ka nākamo uzņēma Liepājas teātra kursu, kas mācījās Klaipēdas Universitātē.

Baletdejošana un bruņotie spēki ir diezgan pretējas nodarbes.

Šobrīd es piepildu savu sapni un varu būt jebkas - princese, ļaunā ragana, varu paviesoties senākos laikos un iepazīt sociālo situāciju, ģērbšanās stilus, izturēšanos. Visu laiku nāk kaut kas jauns, nav garlaicīgi. Uzturu sevi labā fiziskā formā, dziedu, dejoju. Ar mani kopā strādā forši kolēģi; režisori nāk ar savu pieredzi, no katra

iestudējuma mēs kaut ko mācāmies un bagātinām sevi. „Minhauzena precībās” spēlēju princesīti un nedaudz dejoju baletu. Mans bērnības sapnis piepildās!

Kā vērtējat studiju procesu augstskolā?

Studiju process, manuprāt, bija ideāls. Bijām prom no Latvijas. Pati esmu no Cēsīm, uz mājām aizbraucu vienreiz, divreiz gadā. Bijām noslēgti savā vidē, brīžiem pat nezinājām, kas notiek Latvijā. Mēs bijām savā pasaulē, mums neviens no ārpusē netraucēja, varējām nodoties darbam. Tas bija ļoti aktīvs laiks, pieradām pie režīma. Šeit bija kaut kas no armijas. Stingrais režīms mūsos ieaudzinaja cieņu pret teātri un mīlestību pret darbu. Forši bija tas, ka mūs aktiermeistarībā mācīja pēc krievu skolas; mūsu pasniedzēji bija mācījušies Maskavā. Otrajā kursā bija iespēja uz Maskavu aizbraukt, paskatījamies, kā tur viss notiek, un sapratām, ka darām to pašu. Tas mūs ļoti iedvesmoja.

Aktiermeistarības pasniegšanā nav atšķirību?

Mūs mācīja pēc tās pašas sistēmas, kuru pasniedzēji tur bija iemācījušies. Kad tikko ienācām teātri, daudziem varbūt likās, ka esam skaļāki, ekspresīvāki, jo mums mācīja tēlu veidot no ārējā uz iekšējo, nevis no iekšējā uz ārējo.

Četri studiju gadi iedeva kopības sajūtu, ka mēs varam paļauties viens uz otru, noticēt, ka mēs esam spēks.

Tāpēc, ka bijāt citā vidē?

Jā, arī tāpēc. Sākumā nezinājām valodu. Lekcijas bija krievu valodā, arī angļu, lietuviešu valodā. Kad bija eksāmens teātra vēsturē, tam gatavojāmies krieviski, lasījām grāmatas angļiski un konspektējām lietuviski. Ja daudzi saka, ka vidusskola ir skaistākais jaunības vai mācību laiks, tad par sevi varu teikt, ka man nozīmīgi bija četri gadi Klaipēdā ar kursīņu.

Ko aktiera profesijā var iemācīt un kas rodas no pieredzes?

Iemācīt var tehniku, pamatus, dikciju, kustību. Pirmajā kursā man likās, ka tik daudz māku un jau esmu aktrise. Kad saņēmu diplomu, likās – āprāts, tik ātri, man tagad jāiet uz teātri, es taču neko nemāku! Varētu vēl četrus gadus mācīties! Un process nepārtraukti turpinās ar katru režisoru, katru izrādi, katru lomu, arī ar to, ka esi masā un jānīkst astoņas stundas, kamēr ar saviem trim teikumiem mēģinājumā tiks uz skatuves. Attīstība ir nemitīga.

Kā ir mainījušies jūsu priekšstati par aktiera profesiju no pirmsstudiju laika un tagad?

Studiju laikā mums iedeva mīlestību pret teātri, to, ka ir jābūt labā formā, veselam. Ja bieži slimo vai ķermenis pilnvērtīgi nefunkcionē... Tāpat kā sportistam. Ja traumas ir bieži, no lielā sporta ir jāaiziet. Arī aktieriem jā rūpējas par savu veselību. Stingro režīmu esam saglabājuši – nekavēt mēģinājumus, būt gatavam, nečīkstēt. Mēdz būt ekstrēmas situācijas, kad nākas *ielēkt* lomā. Piezvana uz mājām un saka, ka jāskrien uz teātri, jo kādam aktierim notikusi nelaime.

Vēl mums mācīja to, ka teātris ir dzīves jēga, ka nekā cita nav. Sākot strādāt teātri, sapratu, ka man teātris nav dzīves jēga. Ja ar mani vai kādu citu kas notiks, neviens pēc manis neraudās, manā vietā jau būs cits, viss notiks tālāk. Un skatuves dēļ manā vārdā nenosauks. Es teātri nenostādu par savu misiju, dzīves jēgu. Tas ir foršs darbs, man ir forši kolēģi, ir prieks nākt uz darbu. Esmu izvēlējusies profesiju, kurā vēlos strādāt, es varu sevi šeit realizēt, bet tā nav dzīves jēga. Ir arī cita dzīve, ir ģimene, lielle jautājumi, uz kuriem meklēt atbildes. Teātri no pārējās dzīves jāprot nodalīt, lai gadījumā, ja kaut kas notiek, nebūtu jājūk prātā. Ar teātri dzīve nebeidzas.

Minējāt, ka aktieriem nevajag čīkstēt. Kādām īpašībām ir jāpiemīt aktierim?

Noteikti pacietībai, jo aktieri ir ļoti dažādi, arī režisori ir dažādi. Katrs ir personība, jāprot atrast kompromisu.

Reizēm mēģinājumi ir garāki, pirms pirmizrādēm ir saspringts laiks, jāstrādā līdz naktij. Pirms iestājos aktieros, es nebiju pacietīga. Šo īpašību nācās izkopt studiju laikā, mācījos pieņemt notiekošo un nesatraukties par to, ja šķiet, ka kompromiss nav iespējams. Teātris ir radošs process. Mēs esam individualitātes, bet nevar gaidīt, ka viss vienmēr notiks pēc mana prāta. Nedrīkst neklausīties nevienā, bet nedrīkst arī klausīties visos. Bieži vien citi, labu gribot, pamāca, kā spēlēt, bet tādos gadījumos es uzticos režisoram. Viņam mūs jāaizved līdz galam un jāparāda pareizais virziens.

Kādas ir jūsu veiksmes un neveiksmes teātrī līdz šim? Varbūt bijusi īpaši veiksmīga sadarbība ar kādu režisoru?

Ne par vienu režisoru nevar teikt, ka tā ir neveiksme. Katrs režisors nāk ar savu pieredzi, domu, katrs iemāca kaut ko savu. Veiksmes stāsts man, protams, ir Konstantīns Bogomolovs, kurš pie mums taisīja „Stavangeru”. Ar savu darba stilu un idejām viņš atšķiras no citiem režisoriem. Valdīs Lūriņš nāk ar savu mīļumu un foršumu, viņš aktierim māc iedot pareizo virzienu. Ar Mārtiņu Eihi bija forši strādāt diplomdarba izrādē, tās ir siltas atmiņas.

Sadarbība ar katru režisoru ir veiksmīga?

Jā, arī tad, ja reizēm nepiekrītu kādai režisora domai vai kaut kas mani kaitina. Es saprotu, ka tās ir manas domas, bet pieņemu, ka var strādāt arī citādāk.

Loma „Stavangerā” ir viena no interesantākajām lomām?

Jā. „Stavangerā” vajadzēja atteikties no visa, ko bijām iemācījušies. Mūs mēģināja dabūt tirus un baltus, bez kādas uzspēles. Gribētu atzīmēt arī savu pirmo lomu Liepājas teātrī, kas man mīļa - Luru Tenesija Viljamsa „Stikla zvērnīcā”. Foršas ir arī lomas bērnu izrādēs, tiesa, bērnu izrādes ir fiziski grūtākas, nekā citas izrādes.

Tāpēc, ka jābūt ekspresīvākai?

Vienmēr bērnu izrādēs ir dziesmas un dejas, un mēs lecam, skrienam. Bērni uz skatuves notiekošo redz bezmaz enerģētiskā līmenī, un izrādes ir pilnīgi citādākas. Enerģija, kas pēc izrādes nāk no priecīgajām un smaidošajām bērnu sejām... Viss nogurums ir pārgājis! Bērni ir tik tīri un uz teātri nāk kā uz brīnumu, viņi aktieri nevērtē pēc profesionalitātes.

Pēc tādām emocijām ir iespējams nožēlot savu izvēli par labu teātrim?

Godīgi sakot, ir bijuši brīži, kad aizdomājos, vai esmu tur, kur ir mana īstā vieta. Tas ir tad, ja ir nogurums, grūtības, vairākas nakts nav gulēts, nevaru izdarīt to, ko režisors liek. Es domāju, ka katram aktierim ir tādi brīži. Aktieri ļoti jūtīgi uztver kritiku, arī režisoru teikto, un tas ir tikai normāli un cilvēcīgi.

Šobrīd jums ir kāda sapņu loma?

Laikam nav, es par to tā nedomāju. Es uzskatu, ka pie manis nāk tās lomas, kas man tajā brīdī ir vajadzīgas. Katrā lomā es varu atrast kaut ko sev, savai dvēselei, lai sasietu to ar pagātņi vai bērnības atmiņām. Es esmu atvērta un zinu, ka atnāks režisors un iedos man to lomu, kura man tajā brīdī būs vajadzīga.

Un pēc 20 gadiem?

Kas to lai zina, kas būs pēc 20 gadiem! Atzišos, ka šobrīd lugas lasu maz. Ja nav jālasa tas, ko taisām, izvēlos lasīt citu literatūru – prozu, dzeju, arī skatos filmas, klausos mūziku.

Redzot vecākās paaudzes aktierus teātrī, ir forši, ka viņi ir apmierināti aktieri. Aktrise Anda Albuže ir viena no nodarbinātākajām aktrisēm, viņa pašlaik trupā ir viena no visvecākajām. Tas ir super, ka redzi - aktieris ir formā un joprojām ir vajadzīgs, un režisori grib to aktieri ņemt! Domāju, ka tas ir katra aktiera sapnis – lai viņš būtu

vajadzīgs arī tad, kad būs pāri pusmūžam, lai gan tas ir arī katra aktiera paša ziņā.

Skatītājam ir vajadzīgs labs, kvalitatīvs galarezultāts, viņu neinteresē, kā aktieris to dabū gatavu. Process ir personīgā virtuve. Lomu var veidot smagi un grūti vai viegli un ar smaidu, bet svarīgs ir galarezultāts. Mēdz būt brīži, kad kaut kas nesanāk, un tad ir svarīgi sevi nešautīt. Citreiz skatītājs to nav pamanījis un tikai aktieris zina, ka viss ir aizgājis šķērsām. Tāpat arī reizēm šķiet, ka loma ir nospēlēta ģeniāli un esi atdevis sevi visu, bet skatītājs, iespējams, arī to nepamana.

Liepājā ir tikai viens teātris, kamēr Rīgā sava publika ir Dailei, Nacionālajam teātrim, Jaunajam Rīgas teātrim. Protams, nekad neizdabāsi katram skatītājam, bet tas arī nav vajadzīgs.

VIEDOKLIS: Valdis Lūriņš, režisors: „Ļoti trausla, iekšēji jūtīga aktrise. Viens no viņas meistardarbiem ir Laura Tenesija Viljamsa „Stikla zvērnīcā”. Manuprāt, Laurai piemīt režisora dotības, novērotājas spējas. Etīdes, ko viņa ir piedāvājusi, vienmēr ir bijušas oriģinālas un interesantas.”

Lauras Jerumas profilsLiepājas teātra mājaslapā

* Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Komunikācijas zinātnes 3.kursa studente